

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «**THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION**»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2019**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 14.10 — 25.10.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. — Варшава, 2019. — 159 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією — Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	8
Анастасьєва О. А.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	9
Борисович О. В., Задоріжна Н. І.	
ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	11
Бригінець О. О.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	17
Будурова Г. М.	
ДО ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ САМОПЛАГІАТУ ЯК ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	21
Вакуленко К. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — СКЛАДОВІ ТА ПРИНЦИПИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	25
Гайдур Г. І.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК МОРАЛЬНИЙ ПРИНЦИП НАУКОВЦЯ	27
Герасименко Н. А., Кірейцева О. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО- НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	33
Горбашевська М. О., Нетреба М. М., Тимофєєва І. Б.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ОСВІТЯНСЬКА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	37

Гофман О. Р.	
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	40
Гребеннікова А. А.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЧАСТИНА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НУБІП УКРАЇНИ.....	44
Гречанюк Л. М.	
ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НУБІП УКРАЇНИ.....	47
Грицай С. О.	
СТАН СПРИЯННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ НА ЛАНАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОСТІРУ.....	51
Дудка Л. О.	
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	58
Загорулько М. О.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	61
Ігонін Р. В.	
ОКРЕМІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ.	64
Ковальчук Ю. І.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	69
Лютянська Н. І.	
АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ.....	74
Лиса Н. К.	
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ТА ТВОРЧОМУ СВІТІ.....	77

Мельничук В. П.	
ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	81
Мельничук О. Ф.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	83
Місевич М. А., Ходаківський В. М.	
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРІОРИТЕТІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СИСТЕМІ ЇХ МЕНЕДЖМЕНТУ	87
Неурова А. Б.	
ПРИНЦИПИ ТА ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	91
Новицький А. М.	
ПЛАГІАТ ЯК СПОСІБ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	95
Онищук Н. В., Білоус І. М.	
ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІННИЦЬКОМУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ІНСТИТУТІ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТОРГОВЕЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	100
Орлова Н. Г.	
ДО ПИТАННЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	104
Пахолок І. Р.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	107
Рибалка І. С.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ВИКЛИК СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ	111

Сегеда Н. А.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ДО ОСВІТНІХ ПРАКТИК	114
Слободянюк О. М.	
СТАВЛЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРАКТИК АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ.....	117
Степанов О. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК АТРИБУТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ...	120
Стрельнікова В. А.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ ДЛЯ НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ УКРАЇНИ	124
Сухова А. В.	
ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.....	127
Тараненко І. В., Новік С. М.	
АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «САМОПЛАГІАТ»	131
Трофіменко Ю. Ю., Трофіменко Ю. П.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЯК ФУНДАМЕНТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ.....	134
Федак Н. В.	
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	137
Федина Б. І.	
ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	141
Фролова Н. В.	
ІМПЛІМЕНТАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДУХОВНОСТІ НА КАФЕДРІ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ	

*Сегеда Н. А.,
д-р. пед. наук, проф., завідувач кафедри теорії і методики музичної освіти та
хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ДО ОСВІТНІХ ПРАКТИК

Культуротворча функція науки і освіти полягає у продукуванні нового знання і його трансформації в соціум. Якісні стрибки в еволюції цивілізацій, спричинені кількома інформаційними революціями (писемність, друкарство, електрика, мікропроцесорні технології) були б неможливі без континуума оновлення знання.

Сучасне середовище знання, представлене інформацією, демонструє різноякісні семантичні мережі. Їх створення і використання об'єктивує суперечність між потребою людства в новаторах, які здатні продукувати системне знання задля сталого розвитку та виробництвом симуляторів знання (сумнівних знань, представлених в псевдонаукових формах) псевдо професіоналами задля задоволення кар'єрних амбіцій, що нівелює культурний прогрес. Зауважений соціокультурний виклик до освітніх практик спричинив необхідність актуалізації академічної доброчесності як наукової проблеми.

Для її вирішення світова гуманітарна спільнота запропонувала певні шляхи. Так, поєднання позитивних й водночас прагматичних маркерів академічної доброчесності уможливило визначення членами ради Центру академічної доброчесності (університет Клемсона, 1999 р.) фундаментальних принципів: чесність, довіра, надійність, справедливість, повага, відповідальність і сміливість їх дотримання і обстоювання.

Проблема дотримання принципів академічної доброчесності була актуалізована під час Міжнародної Конференції з етичних і моральних вимірів у вищій освіті й науці в Європі (Бухарест, 2004р). На цій конференції, організованій

ЮНЕСКО, йшлося про оновлення ідеї університету, його нових ролей і відповідальності. [1]

У Законі України Про освіту (2017 р.) ст.42. академічна доброчесність визначена як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [2].

Закон, як нормативно-правовий акт, регулює суспільні відносини, це структурована вимога, що прописує певний порядок дій, принципів та вимагає їх імплементації. Вирішення проблеми дотримання академічної доброчесності у вітчизняній освіті здійснюється на різних освітніх рівнях з різною інтенсивністю, адже на практиці це вимагає систематичної роботи щодо запобігання основним видам порушення академічної доброчесності: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, списування, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, фальсифікація.

Певні заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності впроваджуються на усіх рівнях вітчизняної освіти (заклади середньої, передвищої і вищої освіти). Не можна перебільшити значення методичної креативності вітчизняних шкільних учителів у популяризації ідей академічної доброчесності. Достатньо інформативною у напрямках вирішення проблеми, що розглядається є й вітчизняна педагогічна медіа-освіта, різні заходи неформальної професійної освіти. Заклади вищої освіти продемонстрували розробку відповідних положень, декларування хартій та інших документів, що пов'язані з внутрішньою системою забезпечення якості освіти у розділі академічної доброчесності.

Разом з наявними змінами у ставленні до проблеми дотримання академічної доброчесності зазначимо, що реальна освітня практика вітчизняної вищої школи здебільшого обмежилась перевіркою на плагіат із застосуванням програмних продуктів різного рівня об'єктивності експертизи. Але, суспільна користь такої експертної діяльності, на нашу думку, є невизначеною й такою, що викликає

попит на «протилежне» програмне забезпечення. Цей негативний фактор сприяє порушенню принципів академічної доброчесності.

Таким чином, академічна доброчесність низує усі системні параметри освіти, адже вона виступає її сутнісною ознакою, метакритерієм її якості. Здійснений контент-аналіз зазначених різновидів діяльності з імплементації с. 42 Закону України «Про освіту» уможливорює висновок про те, що найбільш опрацьованим сьогодні є механізми запобігання плагіату, самоплагіату. Але, поза увагою педагогічної і науково-педагогічної спільноти залишилась педагогічна сутність академічної доброчесності як етичного критерію культури особистості.

В сучасному академічному етосі універсальні цінності академічної доброчесності виступають певною абстракцією, адже їх широкомасштабне впровадження можливе виключно як образ життя людини з моральними установками не залежно від віку і місця навчання, викладання, наукової діяльності. Відтак, перспективи у вирішенні проблеми дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності полягають в актуалізації етичних принципів набуття завжди цінного знання, що зумовлені інтеграцією аксіологічного, культурологічного і гуманітарного підходів до виховання академічних цінностей у всіх учасників освітнього процесу. У вищій школі має бути оновлений зміст, методи, форми культуровідповідної просвітницької і виховної роботи щодо роз'яснення і депопуляризації таких негативних явищ, як фабрикація, списування, хабарництво, тощо. Визначальну роль в піднятті академічного духу має зіграти студентська активність, відповідальність викладацького складу та інших стейкхолдерів, адже проблема дотримання академічної доброчесності об'єднує усіх учасників освітнього процесу у її вирішенні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region adopted at the International Conference on Ethical and

Moral Dimensions for Higher Education and Science in Europe 2-5 September 2004, Bucharest, Romania [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://web.archive.org/web/20170630161625/http://iau-aiu.net/sites/all/files/Bucharest_Dec_0.pdf.

2. Закон України Про освіту [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

*Слободянюк О. М.,
канд. пед. наук, докторант
Інститут вищої освіти НАПН України*

СТАВЛЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРАКТИК АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

На сьогодні спостерігається криза академічної доброчесності в Україні, яку спричинили багато факторів. У Розширеному глосарії термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» [1] до таких факторів віднесено такі: загальна криза суспільства, що характеризується толерантністю до правового нігілізму <...>; відірваність вищої освіти і науки від світової наукової та освітньої спільноти, потреб суспільства, економіки та ринку праці; проблеми законодавства; неузгодженість вимог до закладів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти з фінансуванням та іншим ресурсним забезпеченням вищої освіти і науки; відсутність законодавчо встановлених вимог і усталених процедур оцінювання наукових та навчальних робіт на предмет <...> порушень академічної доброчесності; внутрішня демотивація викладачів і науковців до дотримання принципів академічної доброчесності в умовах низьких зарплат; поява нових технологій, що значно